

Силабус дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ D1 · ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

071 ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

90 годин · 3 кредити ЄКТС · 3 змістовних модулі

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Економіка праці й соціально-трудова відносини

Спеціальність: **D1** Облік і оподаткування; **071** Облік і оподаткування; **072** Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Ступінь: Фаховий молодший бакалавр / Бакалавр

90

Годин

загальний обсяг дисципліни

3

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

3

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в соціально-трудовій та економічній сферах: виявлення суттєвих даних, порівняння альтернатив, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, розрахункових робіт і презентацій.

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати поняття з економіки праці та трудових відносин, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти, висновки та аналітичні записки. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів із трудових та соціальних відносин.

- аналізувати навчальну, статистичну та нормативну інформацію у сфері праці;
- виділяти головне та узагальнювати результати дослідження ринку праці;
- планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів;
- коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками;
- брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння сутності економіки праці, її функцій та ролі в системі соціально-економічних відносин. Знання принципів організації праці, структури ринку праці, механізмів регулювання зайнятості та соціального захисту населення. Застосування знань для вирішення завдань у сфері обліку розрахунків із заробітної плати та фінансового забезпечення соціального захисту.

Здатність аналізувати показники ринку праці: зайнятість, безробіття, продуктивність праці, рівень оплати праці, витрати на робочу силу. Знання основ нормування праці, систем і форм оплати праці, соціального страхування та пенсійного забезпечення в контексті обліково-фінансової діяльності.

- оцінювати стан ринку праці за ключовими показниками;
- визначати роль і функції соціально-трудоових відносин у національній економіці;
- характеризувати системи оплати праці та методи нормування;
- орієнтуватися в основах соціального страхування та пенсійного забезпечення;
- пояснювати вплив трудового законодавства на господарську діяльність підприємства.

Результати навчання

Пояснювати сутність економічних категорій у сфері праці: трудовий потенціал, людський капітал, зайнятість, безробіття, заробітна плата, продуктивність праці, соціальне страхування, колективний договір, соціальний діалог. Аналізувати основні показники ринку праці для виявлення тенденцій і визначення напрямів регулювання.

Характеризувати системи оплати праці, методи нормування, форми соціального захисту, застосовувати методи оцінки ефективності праці. Орієнтуватися в нормативно-правовій базі у сфері трудових відносин, соціального захисту та страхування.

- пояснювати економічний зміст понять у сфері праці та трудових відносин;
- аналізувати структуру і динаміку показників ринку праці та зайнятості;
- визначати показники продуктивності, оплати праці та витрат на робочу силу;
- застосовувати базові методи розрахунку заробітної плати та соціальних виплат;
- використовувати нормативні та інформаційні джерела для аналізу соціально-трудоових відносин.

Праця та трудовий потенціал у системі соціально-трудоових відносин

Тема 1.1

Праця як основа соціально-економічного розвитку.

Сутність, зміст і характер праці.

Трудова діяльність як провідний фактор виробництва.

Класифікація видів праці та їх значення для обліку і фінансів.

Тема 1.2

Трудовий потенціал і людський капітал: сутність, складові, методи оцінки. Демографічні та міграційні чинники формування трудового потенціалу України в умовах воєнного часу.

Тема 1.3

Соціально-трудоові відносини: суб'єкти, типи та механізми регулювання. Соціальне партнерство та соціальний діалог. Колективно-договірне регулювання трудових відносин. Роль МОП у регулюванні міжнародних трудових стандартів.

Організація, нормування та оплата праці

Тема 2.1

Організація праці на підприємстві: поділ, кооперація, умови праці. Охорона праці та безпека на виробництві. Нормування праці: сутність, методи, норми часу, виробітку та обслуговування.

Тема 2.2

Продуктивність праці: сутність, показники, методи вимірювання. Чинники та резерви зростання продуктивності праці. Взаємозв'язок продуктивності праці з показниками фінансових результатів підприємства.

Тема 2.3

Заробітна плата: сутність, функції, принципи організації. Системи і форми оплати праці. Тарифна система, мінімальна заробітна плата. Структура фонду оплати праці та його облік.

Тема 2.4

Мотивація та стимулювання праці. Матеріальні та нематеріальні стимули. Системи преміювання та надбавок. Витрати на робочу силу та їх відображення у фінансовій звітності підприємства.

Ринок праці, зайнятість і соціальний захист

Тема 3.1

Ринок праці: сутність, структура, механізм функціонування. Попит і пропозиція на ринку праці. Сегментація та інфраструктура ринку праці. Державне регулювання ринку праці в умовах воєнного стану.

Тема 3.2

Зайнятість і безробіття: форми, види, показники. Державна служба зайнятості та її функції. Міграція робочої сили та її наслідки для ринку праці України. Соціальні виплати у сфері зайнятості.

Тема 3.3

Соціальний захист населення: сутність, принципи, система. Соціальне страхування: пенсійне, медичне, від нещасних випадків, на випадок безробіття. Єдиний соціальний внесок: нарахування та облік.

Тема 3.4

Рівень і якість життя населення: показники, методи оцінки. Доходи і витрати домогосподарств. Соціальна політика держави та її фінансове забезпечення. Міжнародний досвід соціального захисту.

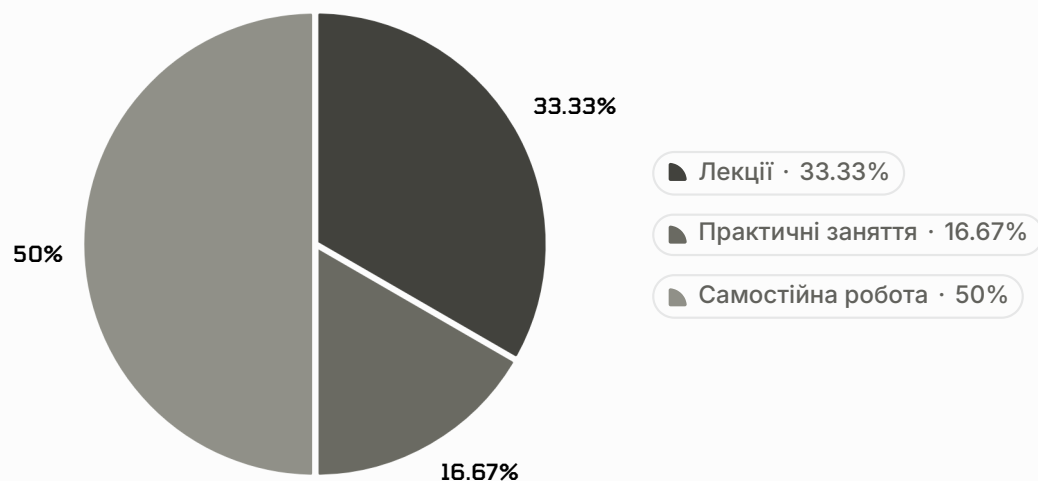
Розподіл навчального часу — 90 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Праця як фактор виробництва	2	1	4
	Тема 1.2 — Трудовий потенціал і людський капітал	2	1	4
	Тема 1.3 — Соціально-трудові відносини та соціальний діалог	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Організація та нормування праці	4	1	4
	Тема 2.2 — Продуктивність праці	2	2	4
	Тема 2.3 — Заробітна плата та системи оплати	2	1	4
	Тема 2.4 — Мотивація, витрати на робочу силу	4	2	4
Модуль 3	Тема 3.1 — Ринок праці та його регулювання	4	2	4
	Тема 3.2 — Зайнятість і безробіття	4	2	4
	Тема 3.3 — Соціальне страхування та ЄСВ	2	2	4
	Тема 3.4 — Рівень життя та соціальна політика	2	2	5
Разом		30	15	45

Загальний обсяг: **90 годин = 3 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **90 годин (3 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (15 год.):** відпрацювання навичок, розв'язання задач
- **Самостійна робота (45 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з джерелами самостійно.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з економіки праці та соціально-трудових відносин (Іляш, Черненко, Гринкевич та ін.), нормативно-правовими актами (Кодекс законів про працю України, Закон про зайнятість, Закон про оплату праці, Закон про загальнообов'язкове державне соціальне страхування), науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні поняття та визначення, порівнювати підходи різних авторів до трактування категорій у сфері праці, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань із визначення показників продуктивності праці, розрахунку заробітної плати, фонду оплати праці, нарахування ЄСВ та відпускних; аналітичних завдань щодо стану ринку праці, рівня зайнятості та безробіття в регіонах України; творчих завдань — підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань соціально-трудових відносин в умовах воєнного часу. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів Міністерства соціальної політики України (msp.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua), Державного центру зайнятості (dcz.gov.ua), Державної служби України з питань праці (dsp.gov.ua), Пенсійного фонду України (pfu.gov.ua). Аналіз статистичних звітів щодо ринку праці, рівня зайнятості та безробіття, динаміки заробітної плати, пошук актуальної інформації для навчальних завдань. Результат — розвиток навичок роботи з офіційними джерелами та формування інформаційної грамотності.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання умов задач із розрахунку заробітної плати, ЄСВ, показників ринку праці, повторення теоретичного матеріалу та відпрацювання алгоритмів розв'язання; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів, визначень, формул; підготовка до контрольних робіт за кожним змістовним модулем через систематизацію знань і розв'язання типових задач. Очікуваний результат — готовність до активної роботи на заняттях і впевнене виконання контрольних завдань.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля (розрахунок заробітної плати, нарахування ЄСВ, аналіз показників зайнятості та ринку праці). Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, розрахункові задачі, аналіз показників ринку праці та соціального захисту). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль

Залік або іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері обліку, оподаткування та фінансів. Такий підхід сприяє глибшому розумінню механізмів ринку праці, соціального захисту та трудових відносин, розвитку аналітичного мислення та вмінню застосовувати набуті знання під час розв'язання фахових завдань.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із практики ринку праці та соціально-трудових відносин; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.	Кейс-стаді Аналіз реальних ситуацій із практики підприємств: нарахування заробітної плати, оформлення трудових відносин, колективні переговори; студенти виявляють проблему, пропонують рішення та обґрунтовують висновки.	Практичні задачі Розрахункові вправи за темами (визначення фонду оплати праці, нарахування ЄСВ, розрахунок показників продуктивності та зайнятості); відпрацювання алгоритмів розв'язання.
Дискусії Обговорення актуальних проблем ринку праці в Україні (зайнятість в умовах воєнного стану, міграція, мінімальна заробітна плата, неформальна зайнятість); розвиток критичного мислення та аргументації.	Робота з нормативними документами Опрацювання Кодексу законів про працю, законів про оплату праці, зайнятість, соціальне страхування, підзаконних актів; формування навичок роботи з правовою базою у сфері трудових відносин.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних записок, міні-рефератів і презентацій за обраною темою у сфері праці та соціального захисту; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.

Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей.
--

 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами спеціальностей D1, 071 «Облік і оподаткування» та 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Рекомендована література та ресурси

1. Іляш О. І., Черненко Н. О., Шевчук О. А., Трофименко О. О., Гринкевич С. С. Економіка праці і соціально-трудові відносини : підручник [Електронний ресурс]. 2-ге вид. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — URL: <https://ela.kpi.ua/>
2. Черненко Н. О., Корогодова О. О., Глущенко Я. І., Савченко С. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. комплекс дисципліни [Електронний ресурс]. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. — 73 с. — URL: <https://ela.kpi.ua/>
3. Степасюк Л. М., Якимовська А. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка праці». — Київ : НУБіП України, 2024.
4. Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І. Економіка та управління персоналом: курс магістра : навч. посіб. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 344 с.
5. Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.) Економіка підприємства : підручник. У 3 т. Т. 1. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.
6. Бутинська Р. Я., Мокрицька Н. П. Трудове право України : навч. посіб. — 2024. — URL: <https://vstup.htek.com.ua/>
7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.
8. Якименко І. Л., Петрашко Л. П. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник. — Київ : НУХТ, 2022. — 337 с.
9. Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В. Основи економічних знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.
10. Чередніченко О. О., Мірзоєва Т. В., Степасюк Л. М., Томашевська О. А. Економіка розвитку : навч. посіб. — Київ : Компрінт, 2022. — 405 с.
11. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Економіка відновлення : навч. посіб. — Київ : Університет «КРОК», 2023. — 221 с.
12. Юшчишина Л. О. Управління ресурсами та витратами: курс лекцій. — Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. — 103 с.
13. Кодекс законів про працю України (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
14. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
15. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
16. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
17. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
18. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. — URL: <https://www.msp.gov.ua/>
19. Офіційний сайт Державної служби статистики України (ринок праці). — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Офіційний сайт Державного центру зайнятості. — URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. — URL: <https://dsp.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. — URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
23. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України. — URL: <https://www.fssu.gov.ua/>
24. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
25. Журнал «Економіка та суспільство» (електронне видання). — URL: <https://economyandsociety.in.ua/>